

175 JAAR EN BINNENKORT EEN NIEUW MUSEUM ...

||| ||| ||| Christine Opdecam

Vorige maand lanceerde "Het Spoor" een oproep aan de spoorwegbedienden: haal eens wat leuke herinneringen op en ga eens rondneuzen op zolder... want binnenkort vieren we immers de 175e verjaardag van de Belgische spoorwegen en opent het nieuwe spoorwegmuseum in Schaarbeek zijn deuren.

De beide gebeurtenissen zullen zeker niet onopgemerkt voorbijgaan...

We spreken erover met François Schuiten, die op verzoek van de NMBS Holding de scenografie van het nieuwe museum uitwerkte.

Deze rasechte Brusselaar en artiest is tot ver buiten de landsgrenzen bekend. Hij werd dan ook bekroond met heel wat prijzen, waaronder de *Grand prix d'Angoulême* in 2002 voor zijn hele oeuvre.

Hij begon eigenlijk als striptekenaar en de titel van z'n eerste album luidde... "Le Rail", dat hij samen met Claude Renard maakte. Sindsdien bedacht hij er nog veel andere, alleen of samen met zijn broer Luc (de Holle Aarde-cyclus) of met zijn jeugdvriend Benoît Peeters (de reeks "De Duistere Steden").

Maar hij heeft nog meer pijlen op zijn boog: allerlei affiches, illustraties, zeefdrukken en lithografieën zijn van zijn hand. Verder werkte hij mee aan de grafische vormgeving van de films "Taxandria" van Raoul Servais en "Toto le héros" van Jaco Van Dormael. Hij ontwierp ook het interieur van het Brusselse metrostation Hallepoort ("Le passage inconnu") en nog in onze hoofdstad prijkt een van zijn fresco's op een muur in de Kolenmarktstraat.

▼ François Schuiten

© François Schuiten

Wie het geluk had om in het jaar 2000 de Wereldtentoonstelling in Hannover te bezoeken, herinnert zich ongetwijfeld het gigantische Paviljoen der Utopieën, dat vijf miljoen bezoekers over de vloer kreeg. Ook dat was een realisatie van de creatieve duizendpoot Schuiten, net als het Belgische paviljoen op de Wereldtentoonstelling 2005 in Aichi.

Het Spoor: Komt het nieuwe museum in het station van Schaarbeek zelf?

François Schuiten: Niet echt. Je komt er wel binnen, maar het museum zelf wordt ondergebracht in een nieuw gebouw. Daar ga je naartoe via de achteruitgang van het station en dan loop je eerst nog even langs een nieuwe spoorlijn vooraleer je in het eigenlijke museum komt.

Het Spoor: Laten we dan maar beginnen bij het station.

François Schuiten: Het gebouw is prachtig en het interieur wordt in zijn oorspronkelijke staat gerestaureerd, met al het meubilair uit die tijd: de banken, de affiches, de loketten waar de bezoekers hun toegangskaartjes zullen kopen. Ik wil geen enkel decorelement, alles moet authentiek zijn zodat de mensen onmiddellijk in de wereld van het spoor worden ondergedompeld.

Het is een buitengewone, fascinerende wereld die ik pas echt ontdekt heb tijdens dit project. Zo heb ik kunnen vaststellen dat

▲ De spoorwegzolder

er heel wat schatten bewaard gebleven zijn in de verschillende werkplaatsen en de loodsen die ik heb bezocht. Bij de inrichting van het museum heb ik me dan ook gebaseerd op al dat materiaal, dat zoveel geschiedenis en emoties in zich draagt.

Het stationsinterieur zal ook opgeluisterd worden met schermen die uit het plafond naar beneden komen en met allerlei projecties. Alles kan echter ook vlot weer weggehaald worden om plaats te maken voor allerlei evenementen waaronder de 175e verjaardag van de Belgische spoorwegen!

Het Spoor: Hoe hebt u dan het museum zelf aangepakt?

François Schuiten: Ik zie het museum als een wereld op zich. Ik wou geen opeenvolging van objecten of toestellen die braafjes op een rijtje staan of teksten die men dan eens van ver doorleest. Ik heb dus gekozen om te spelen met verschillende sferen, schalen en thema's. Zo kom je achtereenvolgens van een enorme zaal met projecties, animatie en muziek in meer intieme ruimtes die ingaan op een specifiek thema en waar meer uitwisseling mogelijk is. Ik wil dat de bezoeker onmiddellijk in de ban komt van de wondere wereld van het spoor en dat hij van de ene verbazing in de andere valt.

Ik had het niet voor een museum dat uitsluitend gericht is op het verleden, ook al is het eigenlijke doel van de instelling wel het patrimonium te beschermen. Ik heb dus installaties opgezet waarin beelden van verleden, heden en toekomst naadloos in elkaar overvloeien. Die beelden zeggen zoveel meer dan een lange uiteenzetting over de evolutie van de spoorweg. Alles wordt op die manier een stuk dynamischer. Ook op de vloer verschijnen er beelden naarmate de bezoeker zich verplaatst.

Het Spoor: En het patrimonium dan? Hoe gaat u dat in de kijker stellen?

François Schuiten: Ik heb geen zin om te kiezen tussen het ene of het andere stuk. Voor mij zijn ze allemaal van belang, al was dat maar omdat ze de geschiedenis van de spoor mensen in zich dragen. Ik heb dan ook beslist om ze samen te brengen in een enorme ruimte die trapsgewijs opklimt tot bovenin het gebouw en die "de spoorzolder" werd gedoopt.

Groot materieel en voertuigen die niet in het museum kunnen worden ondergebracht maar wel bestand zijn tegen slechte weersomstandigheden, worden opgesteld op het nieuwe spoor waarover ik het al eerder had.

In het museum komt er wel een rijtuig van een werklidentrein, een inox TEE-rijtuig, een postwagen en een wagen die ingezet werd voor de deportatie.

Het Spoor: Een manier om de menselijke kant van de spoorwereld te belichten ...

François Schuiten: Ja, en dat is essentieel, het spoor draait immers vooral om de spoor mannen en -vrouwen die liefde hebben voor hun vak. Dat heb ik tijdens mijn onderzoekswerk duidelijk gevoeld.

Daarom staan zij centraal in dit concept. En we hebben geluk, want op de site van het station Schaarbeek staat nog een overwegwachtershuis! Het museum wordt daarrond opgebouwd, maar we raken niet aan het huisje zelf. Hier spelen de historische taferelen zich af: kleine fragmenten uit het leven van de spoor mensen, hun vak, hun dagelijks leven...

Het Spoor: Ook in de meest donkere tijden...

François Schuiten: Ja, die zijn ook een deel van het leven. De wagen die voor de deportatie werd ingezet, is een getuige van die donkere bladzijde uit de geschiedenis. Maar er wordt ook verwezen naar het "Verzet van de spoor mannen" en hoe ze in de oorlog een zware tol hebben betaald. Je krijgt hier ook het verhaal van de spooktrein, die op 2 september 1944 de levens van een duizendtal gedeporteerden redde.

Het Spoor: Hoe kunnen de spoor mensen hun steentje bijdragen aan dit project?

François Schuiten: Ik heb heel wat schatten ontdekt en ik kan rekenen op de hulp van de spoor verenigingen die partners zijn in het project. Maar ik wil echt graag meer weten over hoe de spoor mensen zelf de dingen beleven: hun getuigenissen over bijzondere gebeurtenissen, anekdotes over hun beroep, memorabele ontmoetingen, wapenfeiten. Zo wil ik bijvoorbeeld graag hulde brengen aan de spoor man die stoomlocomotief 12004 van de schroothoop redde. Hij leeft misschien niet meer maar collega's die hem gekend hebben, kunnen wel herinneringen ophalen. Ik zoek ook informatie over het leven van de overwegwachters en over het oorspronkelijke station van Schaarbeek: foto's van de binnen- en de buitenkant ... Dergelijk levend materiaal heb ik nodig om dit project te voeden.

Daarom dus deze oproep: hebt u documenten, foto's of leuke herinneringen, laat het ons weten! Het spoorwegmuseum kan er niet komen zonder de hulp van spoor mannen en -vrouwen. Tot de opening (gepland tegen 2012) houdt Het Spoor voor u het logboek bij. De belangrijkste mijlpalen komen in de volgende nummers zeker aan bod! ■■■■

- Greta Verbeurgt, H-P&E.023/80-1, Archief, fototheek en filatelie, Frankrijkstraat 85, 1060 Brussel. E-mailadres: greta.verbeurgt@b-holding.be

© François Schuiten

- ◀ Dit stripverhaal werd recent opnieuw uitgebracht door Casterman, onder de titel «Metamorfoses». Deze uitgave bevat de twee werken die door Claude Renard en François Schuiten samen werden gemaakt. (Zie Het Spoor 12/2008)